

VAPRAMÄE-VELLAVERE-VITIPALU
SIHTASUTUS

SÜGIS

ÕPPEMATERJAL

lasteaialastele ja 1. – 3. klassile

Koostaja Taive Pärnmäe, 2007
Õppematerjalide väljaandmist toetas SA Keskkonnainvesteeringute
Keskus

Materjalide kasutajale

Õppematerjal on abiks sügise looduse tundmaõppimisel lasteaialastele ja algklassilastele (kuni 3 klass). Erinevate meetodite nagu vaatluse, uurimise, kirjeldamise, võrdlemise, joonistamise, värvimise, kompimise, kuulamise kaudu tutvume lähemalt erinevate looduse aspektidega.

Õppematerjal koosneb neljast osast: ilm ja ilmavaatlused, rändlinnud, puud ja lehed sügisel, seemed. Õppematerjali erinevad osad on koostatud nii, et kõiki teemasid ja vastavaid töölehti on võimalik käsitleda eraldiseisvate peatükkidena. Õppematerjale on võimalik kasutada erinevate vanusegruppidega, juhendaja otsustada jääb, kui põhjalikult materjalidesse süüvitakse.

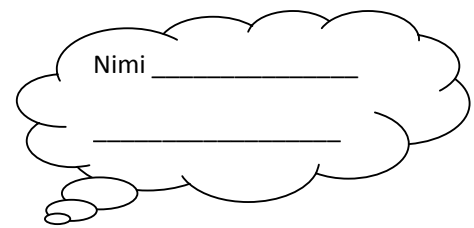
Õppematerjali lõpus olevast metoodilisest juhendist leiab juhendaja lahendused ülesannetele ning juhiseid ja soovitusi tegevuste läbiviimiseks. Paljusid ülesande püstitusi on võimalik muuta vastavalt juhendaja soovile ja nutikusele. Ülesanded on püstitatud nii, et neid on võimalik täita nii individuaalselt kui grupis.

Õpperetkele minnes on soovituslik kaasa võtta erinevad töövahendid looduse uurimiseks, et muuta loodusega tutvumine põnevamaks.

Loodusega tutvumisel võite kasutada järgmisi töövahendeid:

- Luup ja luubitops (seened, puud ja lehed)
- Binokkel (linnud)
- Termomeeter (ilm)
- Taskuraamatud – taime-, looma-, seene- jm määrarjad

Lisaks on vajalik kaasa võtta igale lapsele või rühmale kirjutusalus, kirjutusvahendid ja värvipliatsid, töölehed.

ILM JA ILMAVAATLUSED

Käesolevas õppematerjalis tutvume sügisega. Sügiskuudeks loetakse septembrit, oktoobrit ja novembrit. Sügis on küpsemise, kolletamise ja muutlike ilmade aeg, mil päevad jäävad järjest lühemaks ja ööd venivad üha pikemaks.

Iga aastaaega iseloomustavad tüüpilised ilmastikuolud. **Sügise** algul, septembris, on päeval sageli sama soe kui suvel. Öhtud muutuvad aga jahedamaks ja hommikune hall näitab, et öösel on temperatuur langenud alla nulli. Oktoobris-novembris on meie ilmastik kõige muutlikum. Järsult kasvab tormiste päevade arv ning lõõtsuv tuul kannab kohale pilvi ja sadu. Päikest näeme sel ajal vähe.

ILM on õhkkonna seisund kindlas kohas ja kindlas ajas. Ilm erineb hommikul ja õhtul ning homme ilm ei ole täpselt samasugune nagu täna või eile. Ilma iseloomustavad antud ajahetkel vaid sellele kohale iseloomulikud ilmaelemendid – päiksekiirus, õhutemperatuur, tuul, pilvisus, sademed.

Ülesanne 1. Täida ilmavaatluse tabel. Märki tabelisse, milline on ilm täna, milline ilm oli eile ning püüa ennustada ka homset ilma. Tabeli täitmisel on sulle abiks tabeli all olev loetelu.

	TÄNA	EILE	HOMME
PÄIKSELINE 			
PILVINE 			
VIHMANE 			
TUULINE 			

Vali sobiv näitaja ning märki see tabelisse.

Pilvisus: selge, üksikud pilved, poolpilves, täielikult pilves ilm.

Sademed: sademeteta, vihm (kerge/tugev vihm), lörts, lumi.

Tuul: tuulevaikus, puuksad liiguvad kergelt, puude ladvad liiguvad, noored puud õõtsuvad.

Ülesanne 2. Võrdle eilset ja tänast ilma. Too välja sarnasused ja erinevused.

Ülesanne 3. Koosta vaatluse ja tabeli põhjal tänase päeva ilmateade.

Ülesanne 4. Millised omadussõnad sobivad iseloomustama sügisilma? Tõmba nendele sõnadele joon alla. Võrdle oma tulemust kaaslastega, arutlege, miks teie arvamused erinesid.

PILVITU, VIHMANE, KUUM, PORINE, TUULINE, VAIKNE, SOE, LÄMBE, UDUNE, KÜLM, LUMINE,
PÄIKSELINE, PILVINE, JÄINE, RÖSKE, SOMBUNE, KARGE, TUISUNE, SUME, PALAV

Milline ilm on täna? Tavaliselt on ilm kõikjal muutlik. Üheks ilmamuutuse põhjustajaks on õhu liikumine ehk tuul. **Tuul** on maapinna kohal liikuv õhk. Tuul tekib, kui päike soojendab õhku ja soe õhk liigub sinna, kus õhk on külmem. Sooja õhu asemele valgub külm õhk. Sellisest õhu liikumisest tekib tuul. Tuul võib olla vaikne, aga ka tormine.

Ülesanne 5. Arutlege grupis või koos õpetajaga järgmiste küsimuste üle.

- Mille järgi otsustad aknast välja vaadates, kas ilm on vaikne või tuuline?
- Vaata ja mõtle, mida tuul jaksab liigutada, mida kiigutada. Millised asjad ei liigu tuulega kaasa?
- Millist häält tuul teeb? Kas oled kuulnud tuult laulmas? On see nukker või rõõmus hääli?

Ülesanne 6. Leia igale ilmastikunähtusele paremast tulbast nimetus ja ühenda joonega.

Müristab, lööb välku ja sajab vihma

PILVED

Õhu kiire liikumine

TORM

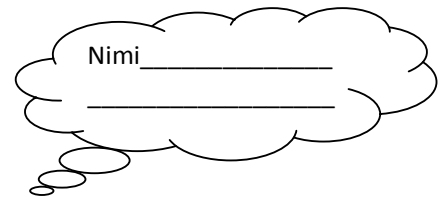
Katavad taeva, tekivad veeauru kogunemisel õhku

UDU

Tekib öösel ja hommikul veekogude kohale

TUUL

Ülesanne 7. Joonista kirjeldusele vastav pilt: *Ilm on karge, puhub kerge tuul, üksikud pilved katavad aegajalt päikese. Vihma ei saja.*

RÄNDLINNUD

Lindudel on voolujooneline keha, mida katavad suled. Lindudel on lendamiseks tiivad. Lindudel on kaks jalga. Linnu suu on nokk, neil puuduvad hambad. Linnud hingavad kopsudega. Linnud ehitavad pesa ja munevad sinna munad. Emalind haub mune, nendest kooruvad pojad. Linnud on liigiti väga erinevad. Osad linnud talvituvad Eestis, teised lendavad talveks soojale maale. Kuna Eesti asub paljude lindude rännuteel, võib kevadel ja sügisel kohata ka paljusid läbirändavaid linde.

Ülesanne 1. Mis lind on pildil? Näita nooltega ja kirjuta juurde, kus on linnu kere, kael, pea, jalad, tiib, nokk, silm, sabasuled, varbad.

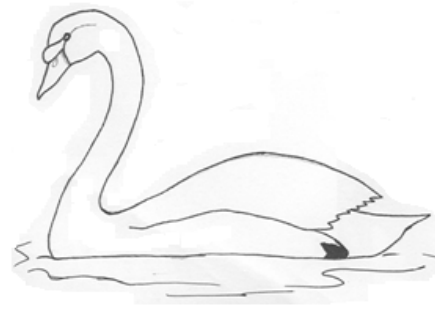
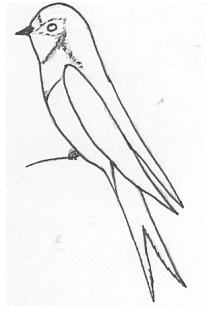
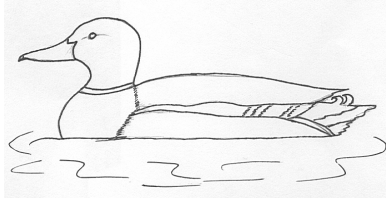
Ülesanne 2. Ühenda lause osad omavahel joonega õigeks lauseks.

Linnul on toidu otsimiseks	mune.
Linnu keha katavad	küünised ja varbad.
Linnul on toidu haaramiseks ja oksal püsimiseks	tiivad.
Linnul on lendamiseks	linnupojad.
Emalind haub	suled.
Linnu munadest kooruvad	nokk.

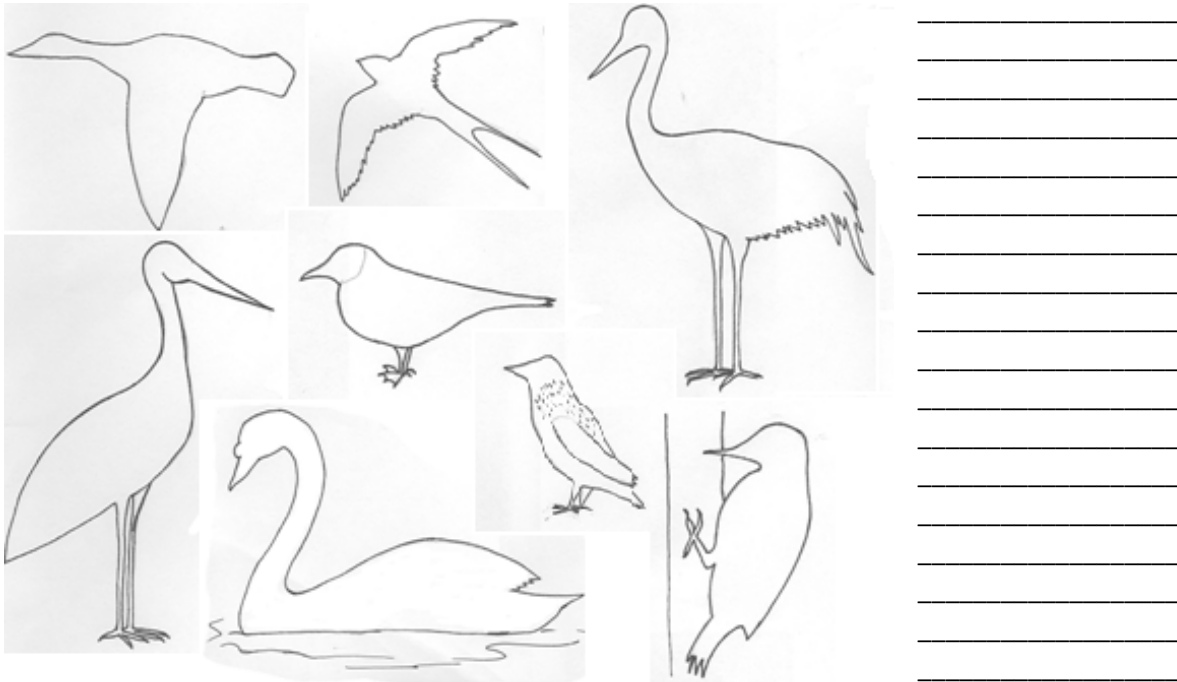
Igal aastal liiguvad paljud linnud maakera ühest paigast teise. Seda nähtust nimetatakse rändeks ja selliseid linde rändlindudeks. Aprillis-mais tulevad paljud erinevad linnuliigid Aafrikast Euroopasse sh ka Eestisse. Kuna Aafrikas on siis talv, vähenevad seal lindude toiduvarud. Linnud rändavad ehk lendavad pesitsema sellistele aladele, kus neil süüa jätkub. Augustis-septembris lähevad nad tagasi Aafrikasse, kus on saanud just suvi ning taas leidub neil seal rohkem toitu.

Ülesanne 3. Kirjuta, milliseid rändlinde sa tead.

Ülesanne 4. Värvige pildid ja kirjuta pildi alla linnu nimi.

Ülesanne 5. Nimeta linnud, keda sa tunnud. Kirjuta lindude nimed pildi kõrval olevatele joontele.

Milline neist lindudest ei ole rändlind ja talvitub Eestis?

Ülesanne 6. Kirjuta pildi juurde, mis linnud rändavad pildil kujutatud parvena.

Ülesanne 7. Milliseid linde märkasid oma matkal? Kuidas nad häälitsevad?

Ülesanne 8. Vali üks rändlind ja kirjelda teda. Kui sa ei leia sobivaid sõnu linnu iseloomustamiseks, kasuta sulgudes toodud kirjeldusi. Lase grupikaaslastel arvata, mis linnuga on tegu. Ülesande sooritamisel on sulle abiks linnumääraja.

Linnu suurus _____
(varest suurem/varest väiksem)

Sulestiku põhivärvus _____
(tume, hele, ühevärviline, täpiline, laiguline, vöödiline, kas linnu sulestikus on midagi silmatorkavat)

Keha _____
(jässakas, lühike, pikk, peenike, sale)

Kael _____
(lühike, pikk, jäme, peenike)

Pea kuju _____
(ühevärviline, tume, hele, ümar, kandiline, piklik)

Noka kuju, pikkus _____
(pikk, lühike, sirge, kõver, tume, hele, värvus)

Jalgade kuju, pikkus _____
(pikad, peenikesed, lühikesed, jässakad, värvus)

Tiivad _____
(pikad, lühikesed, teravate otstega, tömpide otstega, värvus)

Saba kuju _____
(pikk, lühike, kohev, peenike, lai, pikad sabasuled, värvus)

Kuidas ta lendab? _____

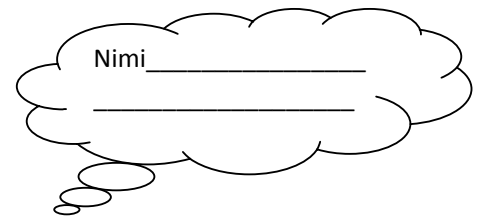
Iseloomulik käitumine _____

Mis häält ta teeb? _____

Kus asub tema pesa? _____

Missuguses maastikus tegutseb? _____

Ülesanne 9. Joonista/kleebi siia enda kirjeldatud linnu pilt.

PUUD JA LEHED SÜGISEL

Kuidas iseloomustada puid? Puu on tugeva ja kõva tüvega taim. Puu tüvi on puitunud. Tüvest kasvavad välja oksad. Puu tüve ja oksti katab puukoor. Okstel kasvavad lehed, lehed on õhukesed ja lamedad. Puu juured on sügaval maa sees. Erinevatel puuliikidel on tüvi, koor, õied, viljad ja lehed erinevad.

Ülesanne 1. Märki puu juurde puu osad – juured, tüvi, puukoor, oksad, lehed.

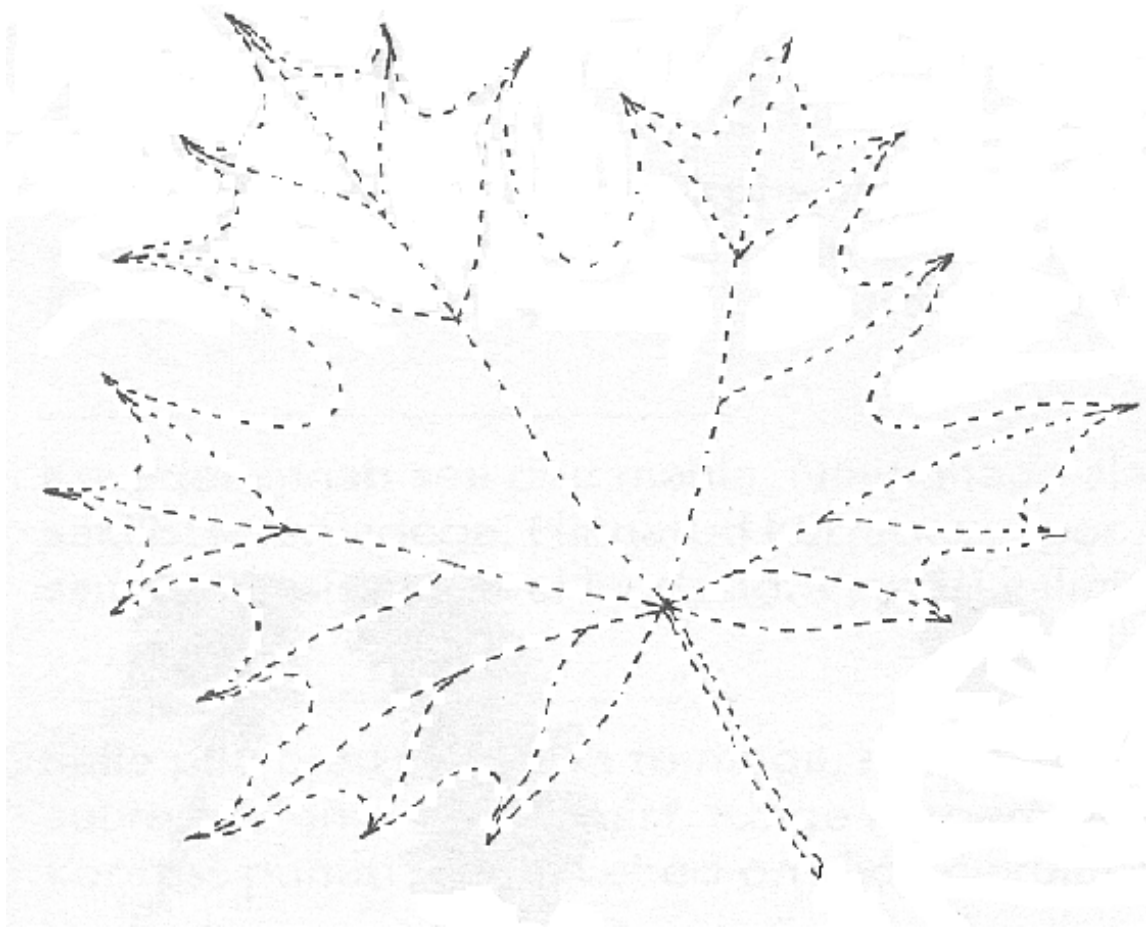
Ülesanne 2. Märki kasti sisse, milliseid puid sa tead.

Ma tean neid puid

Talvel on puud raagus, neil ei ole lehti. Kevadel, kui ilm soojeneb, arenevad okstel pungad. Pungadest kasvavad lehed. Suvel on puudel palju rohelist lehti. Lehed on puu kasvamiseks vajalikud, kuna vajalikud toitained tekivad puu lehtedes. Sügise saabudes muutuvad rohelised lehed kirjuks, sügisesed lehed on väga värvirikkad. Kui ilmad sügisel külmemaks lähevad, langetavad lehtpuud oma lehed. Põhjus on selles, et külmal aastaajal ja väheses päikesevalguses ei teki lehtedes puudele vajalikke toitaineid. Lehtedeta puu jääb talveks puhkama.

Ülesanne 3. Mis värvi puulehti oled sina sügisel näinud?

Ülesanne 4. Joonista lehe kontuur. Mis puu leht see on? Värv leht sügisvärvides.

Ülesanne 5. Ühenda lause osad omavahel joonega õigeks lauseks.

Puu tüve ja oksa katab	puitunud.
Suvel on puude lehed	kirjud.
Puu tüvi on	raagus.
Talvel on puud	rohelised.
Sügisel on puude lehed	puukoor.

Eestis kasvavad tuntumad oksapuud on mänd, kuusk ja kadakas. Okaspuude lehed on kitsad nõiõljad okkad, mis on kaetud tugeva vahakihiaga. Vahakiht ei lase okastest veel auruda ja seetõttu püsivad okkad puudel ka talvel. Männil ja kuusel on kooses, puidus ja okastes vaigukäigud. Kuuse ja männi viljadeks on käbid. Käbide soomuste vahel valmivad seemned.

Ülesanne 6. Uuri mändi ja kuuske. Täida tabel. Vajadusel kasuta puude määrajat.

	MÄND	KUUSK
Joonista puu. Pööra tähelepanu sellele, kuidas kinnituvad oksad tüvele		
Joonista oks koos okastega		
Mitme kaupa kinnituvad okkad oksa külge?		
Kui pikad on okkad?		
Millise kujuga on käbi?		

Ülesanne 7. Lõpeta lause.

Metsa, kus kasvavad haavad, nimetatakse _____

Metsa, kus kasvavad männid, nimetatakse _____

Metsa, kus kasvavad kased, nimetatakse _____

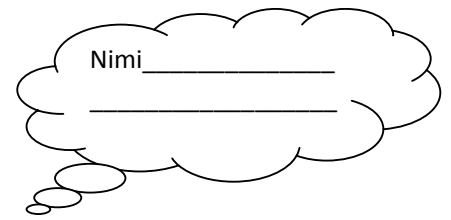
Metsa, kus kasvavad tammed, nimetatakse _____

Metsa, kus kasvavad kuused, nimetatakse _____

Metsa, kus kasvavad lepad, nimetatakse _____

Ülesanne 8. Joonista või kleebi tabelisse puu leht ja tema vili. Kasuta õpetaja ja/või puudemääraja abi.

	LEHT	VILI
PIHLAKAS		
HOBUKASTAN		
VAHER		
KUUSK		
TAMM		
PÄRN		
MÄND		
KASK		

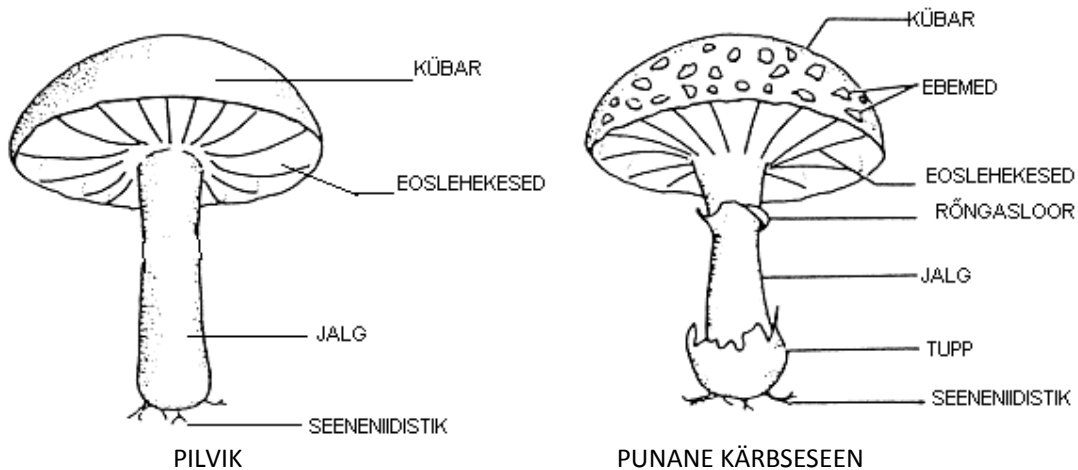

SEENED

Eestis on palju erinevaid seeneliike. Söögiks sobivaid seeni on Eestis 400 ringis, mürgiseid seeni on ligikaudu 200 liiki. Osad seened (nt puravikud, kukeseened) on koheselt toiduks kasutatavad, neid võib peale korjamist kohe praadida. Värskest mürgiste seente (nt pilvikud, riisikad) mürk kaob 20-minutilise keetmisel. Jäädavalt mürgistes seentes (nt kärbseseened, punakas narmasnutt, tavavahelik, saatana-kivipuravik, tamme-kivipuravik jt) sisalduvad mürkained keetmisel ei lagune.

Sügis on seenekorjamise aeg. Seeni tuleb korjata noaga lõigates, muidu võib vigastada õrna seeneniidistikku. **Korja söögiks ainult neid seeni, mida KINDLALT tunnend ja mille söödavuses oled kindel!** Seenemürgituse kahtluse korral pöördu kohe arsti poole!

Seene osad: Seentel on maa sees seeneniidistik. Seeneniidistikust hakkab seen kasvama. Seentel on jalg ning jalal asub kübar. Kübara all asuvad seentel eoslehekesed, mille värvus võib olla erinev – valgest pruunini. Eoslehekestes asuvad eosed, mis on nn seene seemned. Kärbseseenel on kolm iseloomulikku tunnust: maa sees asuv tupp, jalal asuv rõngasloor ning valged eoslehekesed kübara all. Seeni korjates pane neid tunnuseid hästi tähele!

Ülesanne 1. Mille poolest erineb pilvik kärbseseenest?

Metsas suure männi all kasvasid kord neli kärbseseent. Nad olid kõik väga uhked, sest neil oli ju igaühel tore valgete täppidega kaetud punane kübar peas. Põlgusega vaatlesid nad endi jalge ees lamavat väikest valget munakest. Kuid, oh seda imet! Mõne päeva pärast läks valge munake lõhki ja sellest pugest välja samasugune punase kübaraga kärbseseen, nagu nemadki. Mitu kärbseseent oli nüüd männi all?

Männi all kasvas nüüd _____ kärbseseent.

Ülesanne 2. Uuri allpool olevaid pilte – kas tead, millised neist on söögiseened ja millised mürgised seened? Kirjuta söödavate seente nimed tabeli vasakpoolsesse ja mürgiste seente nimed parempoolsesse lahtrisse.

SÖÖDAVAD SEENED	MÜRGISED SEENED

Ülesanne 3. Otsi metsast 5 erinevat värvi seent. Mis seened sa leidsid ja mis värvi on leitud seened?

Ülesanne 4. Joonista siia üks mürgine ja üks söödav seen ning kirjuta pildi juurde seene nimi. Tuleta meelde, mis vahe on mürgisel ja söödaval seenel.

Ülesanne 5. Kirjuta lause järele, kas see on **õige** või **vale**. Paranda vale lause õigeks.

Kõigil seentel on seenejalg ja kübar. _____

Seeneline peab seeni noaga lõikama. _____

Seened paljunevad eostega. _____

Kukeseeni ja puravikke võib süüa värskelt (eelnevalt keetmata). _____

Kõik seened on söödavad. _____

Punane kärbseseen on mürgine ja mitesöödav seen. _____

Kärbseseene tunnuseks on valged eoslehekesed, rõngasloor ja maa sees asuv tupp. _____

Ülesanne 6. Vii joonisel joonega kokku tulpades asuvad seene osade nimetused. Värv.

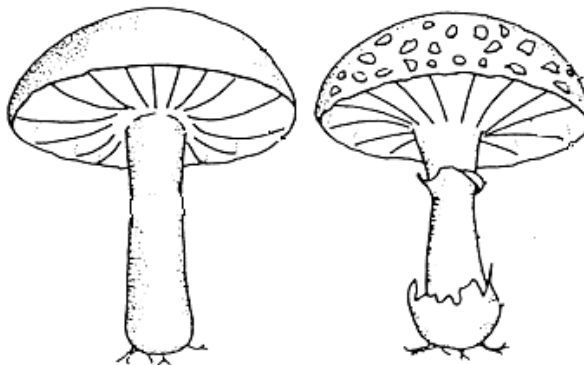
EOSLEHEKESED

SEENENIIDISTIK

TUPPE EI OLE

JALG

KÜBAR

RÕNGASLOOR

SEENENIIDISTIK

JALG

KÜBAR

EOSLEHEKESED

TUPP

EBEMED

Ülesanne 7. Vaatle luubiga noort seent ja „vana” seent. Mida märkad? Kas leiad seentelt ka väikeseid ussikesi, putukaid, tiguseid?

Metoodiline juhend õppematerjalile SÜGIS

Ilm ja ilmavaatlused

Juhendaja räägib sügisest ning iseloomustab sügisilmasid. Selgitab ilma mõistet. Täidetakse ilma ja ilmavaatluse peatükis olevad ülesanded. Ilmavaatluse põnevamaks tegemiseks võib kasutada välitermomeetrit, et lapsed saaksid ise mõõta hetke õhu temperatuuri. Sõltuvalt laste vanusest jääb juhendaja otsustada, milliseid ülesandeid läbitakse ja kui süvitsi.

Ülesanne 1. Täidetakse tabel kas individuaalselt või ühiselt sõltub juhendajast ja laste vanusest. Noorema vanuseklassi lapsed võivad ka joonistada vastavasse kastikesse pildi ilma kohta (päike, pilv, sadu, tuul).

Ülesanne 2. Laps võrdleb eilset ja tänast ilma. Toob välja sarnasused ja erinevused. Ülesande võib lastega läbi arutada ka suuliselt.

Ülesanne 3. Laps koostab individuaalselt või grupis vaatluse ja tabeli põhjal tänase päeva ilmateate. Koostatud ilmateate saab lasta lastel ka ette kanda – rollimäng.

Ülesanne 4. Laps tõmbab sõnadele, mis tema meelest iseloomustavad sügisilma, joone alla. Grupis arutledes saab võrrelda oma tulemust kaastlastega ning arutleda, miks arvamused erinesid.

Ülesanne 5. Toimub arutelu grupis või koos õpetajaga järgmiste küsimuste üle.

- Mille järgi otsustad aknast välja vaadates, kas ilm on vaikne või tuuline?
- Vaata ja mõtle, mida tuul jaksab liigutada, mida kiigutada. Millised asjad ei liigu tuulega kaasa?
- Millist häält tuul teeb? Kas oled kuulnud tuult laulmas? On see nukker või rõõmus hääl?

Juhendaja võib lastele selgitada, kuidas vanasti ilma ennustati – loodusnähtuste, loomade ja lindude käitumise põhjal.

Ülesanne 6. Leia igale ilmastikunähtusele paremast tulbast nimetus ja ühenda joonega.

Müristab, lööb välja ja sajab vihma	torm.
Õhu kiire liikumine	tuul.
Katavad taeva, tekivad veeauru kogunemisel õhku	pilved.
Tekib öösel ja hommikul veekogude kohale	udu.

Ülesanne 7. Laps joonistab kirjeldusele vastava pildi. Kirjeldust on juhendajal võimalik muuta, nt joonista tänasele ilmale vastav pilt.

Rändlinnud

Juhendaja tutvustab lastele linde. Toob välja lindude iseloomulikud tunnused. Võib esitada grupile küsimusi lindude elutegevuse ja käitumise kohta. Erinevate ülesannete täitmise saab huvitavamaks teha kasutades luuletusi, mõistatusi ja vanarahvatarkusi (nt kured lähvad – kurjad ilmad, haned lähvad – hallad maas, luiged lähvad – lumi maas). Selle peatüki ülesannete sooritamisel on võimalik kasutada linnumäärajaid, selle töö käigus õpib laps iseseisvalt infot leidma. Sõltuvalt laste vanusest jääb juhendaja

otsustada, milliseid ülesandeid läbitakse ja kui süvitsi. Matkale võiks kaasa võtta ka binokli lindude vaatlemiseks.

Ülesanne 1. Laps tunneb ära pildil oleva linnu. Näitab nooltega ja kirjutab pildi juurde linnu kehaosad.

Ülesanne 2. Laps ühendab lause osad omavahel joonega õigeks lauseks.

Linnul on toidu otsimiseks	nokk.
Linnu keha katavad	suled.
Linnul on toidu haaramiseks ja oksal püsimiseks	küünised ja varbad.
Linnul on lendamiseks	tiivad.
Emalind haub	mune.
Linnu munadest kooruvad	linnupojad.

Ülesanne 3. Laps kirjutab, milliseid rändlinde ta teab. Ülesande võib sooritada kas individuaalselt või ühiselt grupiarutelu käigus.

Ülesanne 4. Laps värvib pildid ja kirjutab pildi alla: sinikaelpart, suitsupääsuke, kühnokkluiuk.

Ülesanne 5. Laps nimetab linnud, keda tunneb ja kirjutab lindude nimed pildi kõrval olevatele joontele. Part, suitsupääsuke, sookurg, toonekurg, kajakas, luik, kuldnokk, rähn – viimane ei ole rändlind.

Ülesanne 6. Laps kirjutab pildi alla: laululinnud, pardid, kured, haned.

Ülesanne 7. Laps loetleb ja paneb kirja, milliseid linde märkas ta matkal. Seda ülesannet võib läbi viia ka suuliselt, kas igalt lapselt vastust oodates või grupis ühiselt arutledes ja linnu hääli matkides.

Ülesanne 8. Laps valib ühe rändlinnu ja kirjeldab teda. Ülesanne on sobiv sooritamiseks nii grupis kui individuaalselt. Sõltuvalt lapse vanusest võib ta kas ise mõelda linnu iseloomustamiseks sobivad väljendid või kasutada etteantud väljendeid. Linnu võib valida lapsele/grupile välja ka juhendaja. Hiljem kuulatakse üksteise kirjeldusi ning püütakse nende põhjal arvata, mis linnuga on tegu. Ülesande sooritamise juures võimalik kasutada linnumäärajat.

Ülesanne 9. Laps joonistab enda kirjeldatud linnu pildi. Kui joonistamine on raskendatud, võib linnu pildi ka kleepida. Sel juhul jääb see kas koduseks ülesandeks või on juhendajal pildid eelnevalt muretsatud või on juhendajal kaasas materjal, kust on võimalik linnu pilt esmalt otsida, siis välja lõigata ja kleepida.

Puud ja lehed sügisel

Juhendaja selgitab puude olemust, puu osi, kasvamist, miks on talvel puud raagus, leht- ja okaspuude erinevust. Ülesannete täitmisel võib kasutada puudemäärajat. Puudega tutvumisel on soovitatav kasutada luupi nt lehtede, tüve, koore, okste, pungade, õite, viljade lähemaks uurimiseks. Sõltuvalt laste vanusest jääb juhendaja otsustada, milliseid ülesandeid läbitakse ja kui süvitsi.

Ülesanne 1. Laps märgib puu juurde puu osad – juured, tüvi, puukoor, oksad, lehed.

Ülesanne 2. Ühise või individuaalse töö tulemusel märgib laps kasti sisse, milliseid puid ta teab.

Ülesanne 3. Mis värvi puulehti oled sina sügisel näinud? Ülesanne on võimalik lasta lapsel täita kas individuaalselt või grupitööna või üldise arutelu käigus.

Ülesanne 4. Laps joonistab lehe kontuuri ja värvib lehe sügisvärvides.

Ülesanne 5. Laps ühendab lause osad omavahel joonega õigeks lauseks.

Puu tüve ja oksa katab	puukoor.
Suvel on puude lehed	rohelised.
Puu tüvi on	puitunud.
Talvel on puud	raagus.
Sügisel on puude lehed	kirjud.

Ülesanne 6. Juhendaja räägib lähemalt männist ja kuusest kui okaspuudest. Juhendaja juhendamisel uuritakse mändi ja kuuske. Tabel täidetakse kas individuaalselt või ühiselt. Vajadusel kasutavad lapsed puudemäärajat.

Ülesanne 7. Lapsed kirjutavad lause lõppu: haavik, männik, kaasik, tammik, kuusik, lepik.

Ülesanne 8. Laps joonistab või kleebib tabelisse puu lehe ja tema vilja. Joonistamisel on soovitatav kasutada puudemääraja abi. Kui juhendaja otsustab lasta lastel kleepida, siis tuleb eelnevalt kleebitav materjal (puude lehed ja viljad) korjata matkamise käigus või lõigata paberist välja. Võib lasta ka nt matkal kogutud puude lehed/viljad kleepida, neid mida matka käigus ei olnud võimalik korjata, need joonistada või lõigata paberist ja seejärel kleepida. Harjutus on hea kordamiseks ning saab jätta kodus lõpetamiseks.

Seened

Juhendaja tutvustab lastele seeni. Räägib mürgistest ja söödavatest seentest, mille poolest need omavahel erinevad. Ülesannete täitmisel võib kasutada seenemäärajat. Seentega tutvumisel on soovitatav kasutada luupi seene erinevate osade lähemaks uurimiseks. Sõltuvalt laste vanusest jääb juhendaja otsustada, milliseid ülesandeid läbitakse ja kui süvitsi.

Ülesanne 1. Juhendaja eelneva selgituse alusel oskavad lapsed vastata küsimusele - mille poolest erineb pilvik kärbseseenest. Kirja võib vastuse panna ühiselt või individuaalselt.

Juhendaja loeb lastele ette teksti kärbseseentest, ühiselt leitakse vastus küsimusele.

Ülesanne 2. Laps vaatleb pilte, ühiselt arutletakse, millised neist on söögi- ja millised mürgised seened. Laps täidab tabeli individuaalselt või grupiarutelu käigus.

Ülesanne 3. Laps otsib kas individuaalselt või grupiga metsast 5 erinevat värvi seent. Ülesande püstitust võib muuta ka selliselt, et iga grupp otsib vaid üht värvi seeni. Seejärel vaadatakse ühiselt üle, mis seened keegi leidis ja mis värvi need on.

Ülesanne 4. Laps joonistab ühe mürgise ja ühe söödava seene, kirjutab pildi juurde seene nimed. Grupiarutelu käigus tuletatakse meelde, mis vahe on mürgisel ja söödaval seenel.

Ülesanne 5. Laps kirjutab lause järelle, kas see on **õige** või **vale**. Parandab vale lause õigeks. Ülesande võib sooritada kas individuaalselt või grupis.

Kõigil seentel on seenejalg ja kübar. ÕIGE

Seeneline peab seeni noaga lõikama. ÕIGE

Seened paljunevad eostega. ÕIGE

Kukeseeni ja puravikke võib süüa värskelt (eelnevalt keetmata). ÕIGE

Kõik seened on söödavad. VALE – KÕIK SEENED EI OLE SÖÖDAVAD

Punane kärbseseen on mürgine ja mitesöödav seen. ÕIGE

Kärbseseene tunnuseks on valged eoslehekesed, rõngasloor ja maa sees asuv tupp. ÕIGE

Ülesanne 6. Laps ühendab joonisel ja tulpades asuvad seene osade nimetused. Värvib pildid.

Ülesanne 7. Laps vaatleb luubiga noort seent ja „vana” seent. Ühiselt arutletakse, mida luubi all märgati ning pannakse see kirja.

Kokkuvõtte õppepäevast

Laps lõpetab etteantud algusega laused. Võimalik sooritada grupis või individuaalselt.

Juhendaja võib õppepäeva lõpuks planeerida järgmisi tegevusi:

- Kõik osalejad võtavad ringi ning mõtlevad, mille või kellega loodusest (taim, puu, lind jne) nad täna tutvusid ja sõbraks said. Igaüks räägib teistele paari lausega, mis või kes loodusest tema sõber on ja mis selle sõbra juures talle kõige rohkem meeldib.
- Kõik osalejad võtavad ringi ning igaüks mõtleb ja ütleb teistele tänase päeva kohta ühe märksõna.
- Kõik osalejad võtavad ringi ning igaüks mõtleb ja ütleb, kellena ta tahaks looduses tegutseda, elada ja räägib ka teistele oma mõtetest.

Õppepäeva lõpetamisel on soovituslik korrata või arutleda käsitletud teemade üle, seda on võimalik teha nii viktoriini, mängu kui lihtsa vestluse vormis. Kuidas päeva kokku võtta, jääb juhendaja otsustada.